

*Скриник Мирослава,
здобувач кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС*

**Науковий керівник: Мироненко Валентина,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС**

ПРАВО ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ КАЛІЦТВОМ

За Конституцією найвищою соціальною цінністю є людина, її життя, здоров'я, честь та гідність. На підтримку даного положення було прийнято чимало законодавчих актів, серед яких чільне місце посідає і Цивільний кодекс України, закріпивши ті важливі положення, які відповідають та конкретизують найважливіші конституційні засади, що стосуються прав, свобод та обов'язків громадян.

Не дивлячись на значимість такого немайнового блага, як життя людини, існує маса невіршених проблем у сфері відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи.

Одним з проблемних питань є проблеми визначення особливостей застосування зобов'язань з відшкодування шкоди. Зокрема, це питання визначення кола осіб, що мають право на її відшкодування, порядку відшкодування шкоди та ряд інших.

Перш ніж розпочати аналіз сучасних підходів до тлумачення поняття «каліцтво», їхнього нормативно-правового закріплення та наявних поглядів науковців щодо визначення їх, необхідно з'ясувати значення терміна «каліцтво», адже визначення терміну «каліцтво» не зафіксовано у Цивільному Кодексі. У тлумачних словниках зазначається декілька підходів стосовно його етимологічного походження. Відповідно до першого, каліцтво – це «тілесне пошкодження, що призводить до втрати працездатності; покалічення [1]. Згідно із другим, каліцтво – це пошкодження здоров'я внаслідок нещасного випадку або протиправних дій, що призводить до втрати працездатності; покалічення; тяжка вада розвитку, що спотворює зовнішній вигляд і часто не сумісна з життям» [3]. З огляду на викладене, слід констатувати, що каліцтво – це тілесне пошкодження, що спричинило шкоду здоров'ю внаслідок нещасного випадку або протиправних дій або інших причин, втрата особою працездатності. Розрізняють каліцтво трудове і не пов'язане з роботою, від чого залежать вид і розміри подальшої допомоги, призначення пенсії тощо.

Поняттям «каліцтво» охоплюється дві основні категорії: травма та професійне ушкодження здоров'я. Травма характеризується

раптовим та, як правило, одноразовим зовнішнім впливом на організм, внаслідок чого йому заподіюється фізичне ушкодження, наприклад, удар результатом якого є перелом кісток. Професійне захворювання — це таке ушкодження здоров'я, що передбачено чинним законодавством та стало результатом не одноразового, а, як правило, систематичного та тривалого впливу на організм людини шкідливих факторів, що є властиво для певного виду професії.

Згідно з чинним законодавством відносини з відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, регулюються главою 82 Цивільного кодексу України. Зокрема, статтею 1166 ЦК визначено, що така шкода підлягає відшкодуванню у повному обсязі, за винятком випадків, передбачених законодавством. Спробуємо визначити особливості виникнення зобов'язань з такого відшкодування.

Слід підкреслити, що вивчення питань особливостей відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, отримало новий розвиток у зв'язку із зареєстрованим проектом Закону України «Про внесення зміни до Цивільного кодексу України щодо забезпечення прав осіб на відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю» від 26 червня 2020 року. Зокрема, в проекті зазначається, що фізична або юридична особа, яка завдала шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичній особі, зобов'язана у повному обсязі відшкодувати потерпілому недоотриманий дохід, втрачений ним внаслідок нанесеної шкоди життю та здоров'ю, наслідком чого є втрата чи зменшення працездатності за весь час його недоотримання, а також відшкодувати додаткові витрати, викликані проходженням повного курсу лікування незалежно від форми власності медичного закладу, необхідністю посиленого харчування, санаторно-курортного лікування, придбання ліків, протезування, стороннього догляду та забезпечити потерпілу особу індивідуальними засобами реабілітації (протезно-ортопедичними виробами, в тому числі ортопедичним взуттям, спеціальними засобами для самообслуговування та догляду, засобами для пересування, допоміжними засобами для особистої рухомості, переміщення та підйому, меблями та оснащенням, спеціальними засобами для орієнтування, спілкування та обміну інформацією тощо), за власний рахунок. Крім того проектом Закону передбачається відшкодування втраченого доходу особі, яка через нагляд за особою якій заподіяно шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я недоотримує дохід за кошти винуватої особи.

Аналіз юридичної літератури та судової практики дозволяє констатувати, що окремі категорії громадян не захищені в цьому сенсі належним чином. До такої категорії, в першу чергу, слід віднести неповнолітніх, непрацездатних та непрацюючих громадян. Так для

визначення обсягу шкоди заподіяної малолітньому каліцтвом або іншим ушкодження здоров'я потрібно стикнутись з цілою низкою перешкод, що пов'язується з неможливістю встановити втрачений заробіток (дохід) виходячи із загальних критеріїв ст. 1195 ЦК України, оскільки малолітні та неповнолітні особи належать до категорії непрацездатних осіб, зокрема малолітні віком до 14 років є абсолютно непрацездатні, а неповнолітні віком від 14 до 18 років — відносно непрацездатні. Тому законодавець по-різному підходить до визначення обсягу відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, залежно від відповідної вікової категорії, до якої належить потерпілий в момент завдання шкоди. Відносини з відшкодування шкоди передбачають собою довгостроковий характер цих відносин, що зазвичай негативно впливає на потерпілого у випадках смерті особи, що заподіяла даний делікт. Дане питання на законодавчому рівні невизначене, що викликає певні труднощі у осіб яким був заподіяний делікт.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що характерними ознаками зобов'язань із відшкодування шкоди завданої каліцтвом є те, що вони виникають при порушенні абсолютних прав потерпілого, незважаючи на те, що відшкодування шкоди має майновий характер, всі зобов'язання мають недоговірний характер, оскільки його суб'єкти до завдання шкоди не були пов'язані умовами договору і найбільш суттєвою, на нашу думку, є те, що обов'язок відшкодувати шкоду може бути покладений не лише на заподіювача шкоди, але й на інших осіб.

Шкода, заподіяна каліцтвом громадянина, підлягає відшкодуванню в рамках позадоговірних зобов'язань. Така шкода у всіх випадках не може бути ні відшкодована в натурі, ні компенсована грошовими коштами. Проте за його заподіяння потерпілий зазвичай зазнає майнових втрат, оскільки він тимчасово чи постійно позбавляється можливості отримання колишнього заробітку чи іншого доходу, змушений нести додаткові витрати на лікування тощо.

Список використаних джерел:

1. Академічний тлумачний словник української мови. Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/kalictvo> (дата звернення: 16.01.2020).
2. Мироненко В.П. Загальні умови виникнення зобов'язань по відшкодуванню моральної шкоди. *Юридична наука*. 2014. № 9. С. 23–28.
3. Тлумачний словник української мови. Режим доступу : <https://eslovyk.com/%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE> (дата звернення: 16.01.2020).
4. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: [підручник] За заг. ред. С.С . Бичкової. 3-є вид., змін. та допов. Київ : Алерта, 2014. 496 с.

5. Цивільний кодекс України : чинне законодавство із змінами та допов. на 04 вересня 2021 року : (Відповідає офіц. текстові) Київ : Алерта, 2017. 320 с.

6. Janno Lahe Irene Kull Compensation of non-pecuniary damage to persons close to the deceased or to the aggrieved person [Електронний ресурс] / International Comparative Jurisprudence/ Volume 2 Issue 1/ – 2016/ – С. 1–7. Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.icj.2016.03.001>

7. Jana Mervartova / Compensation of Injury in the New Civil Code and Compensation for Damage according to the Labour Code // Procedia Economics and Finance / Enterprise and the Competitive Environment 2014 conference, ECE 2014, 6–7 March 2014, Brno, Czech Republic. С. 422–427.

УДК 341.231.14:341.64

*Слободян Ярослав,
студент ННІЗДН НАВС
Науковий керівник: Мироненко Валентина,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ДІТЕЙ

На сьогодні потребують ретельного та глибокого дослідження окремі види прав людини, зокрема права окремих груп людей. Спостерігається недостатність науково-дослідної практики у сфері вивчення механізму захисту прав дітей у вітчизняній державно-правовій науці.

Під загальним поняттям “механізми міжнародного захисту прав дітей” розуміють систему міжнародних (міждержавних) органів і організацій, що діють з метою реалізації міжнародних стандартів прав і свобод дітей чи їх відновлення у випадку порушення. Неповнолітні потребують особливого захисту з боку держав та усього міжнародного товариства, адже вони не завжди можуть самостійно діяти у правовій реальності.

Права дітей є загальнолюдською цінністю, оскільки майбутнє будь-якого суспільства і всього людства в величезній мірі залежить від рівня духовного та фізичного розвитку молодого покоління, його розуміння ролі та значення прав людини в житті індивіда та соціуму, а також відповідальності за свою долю та свої дії. Забезпечення прав дітей безпосередньо залежить від свідомої, цілеспрямованої державної політики на міжнародному та національному рівні та від діяльності неурядових організацій, що виходять із безумовного визнання цінності